

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Crisis Theologica

Cárdenas, Juan de

Sevilla, 1687

Cap. IV. Quomodo intelligenda sit propositio trigesima prima?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75689](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75689)

nor. Nam si esset defensio honoris acquirere eum novum honorem vlciscendi se, etiam esset defensio, comburere segetem inimici, quia combustit segetem meam: nam si esset defensio lædere vitam proximi, quia læsit me; eodem modo esset defensio reddere malum in quovis genere. Quæ omnia absurda sunt, & à lege Dei longissime distant.

74. Probatur quarto. Quia nemo se defendit, nisi ab invadente: sed qui impigit aliam, & fugit, non est invadens: ergo illius repercussio non est defensio. Et dixi iam, non esse simile de furē, qui dum portat rem meam, invadit illam rem alienam. Minor huius syllogismi probatur. Nam invasio respicit damnum inferendum statim de futuro: sed qui impigit aliam, & fugit, non intendit damnum inferendum statim de futuro: ergo ille non est invadens.

75. Tertium fundamentum est, quod desumit Lugo à posteriori ibid. num. 192. in hæc verba: [si licita est percussio invaloris, saltem in continenti, postquam iam ipse tuum honorem læsit, & vult recedere, frustra, & immerito. Theologi communiter, & ipsi etiam Authores contraria sententiæ dicunt, maritum non posse in foro conscientia licite occidere adulteram in adulterio deprehensam, quia consequenter deberent dicere, id licere: si enim licite occidis eum, qui te colapho v.g., vel fustibus cædit, quando id necesse est ad retinendum tuum honorem, saltem in continenti post iniuriam acceptam; quæso, cur non licebit in continenti occidere eum, qui maiori iniuria, & contumelia actu lædit tuum honorem per adulterium, si aliter honorem retinere, vel recuperare non potes, multo magis quam in priori casu de contumelia, verbis, vel fustibus illata, quæ de honoratio posset per publicam, & magnam offensoris humiliationem deleri? Ego certe non video differentiam, nec rationem apparentem, cur si licet percussio contumeliosi in continenti, non liceat etiam occisio adulteri in flagranti, quando in ipso crimine invenitur. Consequens autem ipsi non concedunt, sed expresse negant, ut supra vidimus: ergo nec antecedens debent illo modo admittere.] Huc usque argumentum Cardinalis.

CAPVT IV.

Quomodo intelligenda sit propositio trigesima prima?

ARTICVLVS I.

An intelligatur de sola tenuitate valoris; an etiam de alia iniuria?

SUMMARIVM.

Sensus propositionis. num. 76.

Posse bona temporalia protegi defensione occisiva est communis sententia. num. 77.

Sed omnes affirmant quantitatem esse debere magni valoris. num. 78.

An P. Molina perperam citetur pro opinione damnata? num. 79.

An in casu P. Molina interveniant due malitia, furti, & violentia. num. 80.

An damnatio cadat solum supra malitiam furti? num. 81.

Non subiacet damnationi, si propositio loquatur de defensione contra rapinam vere ignominiosam. num. 82.

Damnatio subsistit asserendo contradietoriam

dictoriam propositionis damnata. num. 83.

In obscuris quod minimum est, sequimur, & quomodo intelligenda sit hæc regula? num. 84.

Confirmatio ex Lugo Cardinali. num. 85.

Secunda conclusio pro explicatione primæ conclusionis. num. 86. Dum fur abstulit vinum aureum, & fugit, non potest vir nobilis procedere ad defensionem occisivam. num. 87.

76. **P**ropositio trigesima prima, nempe Regulariter occidere possum furem pro conservatione vnius aurei, eo respicit, vt repugnet, etiam pro defendendis rebus exigui valoris, quamvis non excedant valorem vnius aurei, posse quemlibet vti defensione occisiva. Damnatio autem eius propositionis eo tendit, vt declarat, esse scandalosum asserere, licitum esse occidere furem pro defensione rei exigui valoris.

77. In 3. part. Crif. Theol. disp.

37. cap. 3. art. 3. ostendi, errasse Fagnanum, dum inter propositiones scandalosas constituit opinionem asserentem, posse quem tueri bona temporalia contra furem defensione occisiva, accusans Molinam, quod hæc docuerit. Ibi enim ostendi esse communem, & ab omnibus Theologis receptam opinionem docentem, quod sit licita ea defensio, dummodo sit cum moderamine inculpatæ tutelæ. Pro qua sententia retuli quadraginta duos Authores.

78. Sed omnes conveniunt in eo, quod quantitas à fure intentata debet esse magni valoris. Et quia vnus vel alter affirmavit contra reliquos, sufficere valorem vnius aurei ad tale genus defensionis, idè Pontifex meritissime damnat hanc propositionem.

79. Lumbier tom. 3. fum. num.

1875. in explicatione huius propositionis 1., & Filguera in expositione eiusdem propositionis, & Hozes, ibid. num. 9. attribuunt Molinæ propositionem damnatam; eo quod tom. 4. de iust. disp. 16. num. 7. asseruerit, si fur intentat rem auferre per rapinam, contradicente Domino, non audere se condemnare ad culpam, vel ad pœnam eum, qui defendit rem valoris vnius aurei defensione occisiva cum moderamine inculpatæ tutelæ.

80. Hinc oritur quæstio, an iste sit casus, in quo loquitur propositio damnata. Pro cuius claritate, præmittendum est, in hoc casu, in quo P. Molina loquitur, intervenire duas malitias, alteram furti vnius aurei, alteram violentiæ, quæ continetur in rapina ratione cuius furtum differt specie à rapina, vt tradunt communiter doctores; de quo videndus est Lugo Cardinalis, qui hanc diversitatem specificam constituit tom. 1. de iust. disp. 16. sect. 1. num. 11. cum S. Thom. 2. 2. quæst. 66. art. 4. & Caietano, Soto, Covarrubia, Molina, Salon, & Turriano. Et subiungit Lugo: [Vis ergo illa affert novam speciem malitiæ propter diversam iniuriam, quatenus, vt notavit Molina, per simplex furtum iniuria fit solum circa pecunias v.g., & per violentiam videtur fieri circa personam, cui vis inferitur.]

81. Est ergo quæstio, an hæc damnatio cadat supra malitiam furti vnius aurei, an etiam extendatur ad malitiam violentiæ, quæ inferitur ipsi personæ? Circa quam duæ quæstiones resultant. Prima. An extendatur damnatio ad eum casum violentiæ? Secunda, An casu quo non extendatur damnatio, verum sit, quod liceat in casu violentiæ vti defensione occisiva?

Sit

Lumbier
Filguera
Hozes
Molina

Lugo
S. Thom.
Caiet.
Soto
Covarr.
Molina
Salon
Turriano

Fagnan.

82. Sit prima conclusio. Non subiacet damnationi propositio, quæ asserit, licitum esse saltem viro nobili defendere defensione occisiva unum aureum, quem in manibus portat, si fur intentat rapere de manibus eius; & is raptus sit viro nobili ignominiosus. Probatum primo. Nam damnatio loquitur in eodem sensu, in quo loquitur propositio damnata: sed propositio damnata non loquitur de fure auferente rem per rapinam, aut violentiam ignominiosam: ergo damnatio non se extendit ad casum rapinæ, seu violentiæ ignominiosæ. Minor patet. Nam in propositione damnata nullo est verbum de casu talis violentiæ, aut rapinæ, sed solum de quantitate unius aurei, & furto eius.

83. Probatum secundo. Nam damnatio intelligitur integre subsistere per hoc, quod asseramus contradictoriam propositionem damnatam: sed contradictoria propositionis damnata est, *Non licet occidere furem pro conservatione unius aurei*; cuius veritas salvatur, intelligendo illam de sola malitia furti, & non de malitia violentiæ ignominiosæ: ergo damnatio solum intelligitur de malitia furti, & non de malitia violentiæ ignominiosæ. Itaque quamvis dicatur, esse licitum uti defensione occisiva contra rapinam ignominiosam unius aurei; adhuc stat inconcussa veritas damnationis, quod non licet occidere furem pro conservatione unius aurei. Nam in illa hypothese non occiditur pro conservatione aurei, sed pro ignominiosæ propulsatione. Advertendum tamen est, non quamcumque rapinam esse ignominiosam. Nam si Princeps rapiat aurum de manu plebei hominis, non censetur ignominiosum; secus vero si plebeius, rapiat de manu Principis.

84. Probatum tertio. Nam cap. *In obscuris*. de Regul. iur. in 6. dicitur. *In obscuris, quod minimum est, sequimur*. Quæ verba eiusdem tenoris habentur in leg. *Semper in obscuris*. ff. de Regul. iur. Quando ergo cum funtamento dubitatur, an lex extendatur ad aliquem casum specialem, qui non exprimitur in lege, debemus sequi, quod minimum est, scilicet quod lex non extendatur ad talem casum. Et idem traditur multis alij iuribus, cap. *Contra eum*. de Regul. iur. in 6., & l. *Quidquid astringenda*. ff. de verbor. obligat., & ita tradunt P. Suarez, tom. 5. in 3. part. disp. 40. sect. 5. num. 15. P. Thomas Sanchez lib. 2. de matrim. disp. 41. num. 36. lib. 1. sum. cap. 10. num. 32. P. Enriquez, lib. 8. sum. cap. 45. in Comment. litt. P. Salas 1. 2. q. 21. tract. 8. disp. sect. 25., & communiter Doctores. Licet ergo obscurum sit, & incertum, an damnatio loquatur de casu furis violentiam ignominiosam inferentis, dicendum est, damnationem non extendi ad hunc casum.

85. Probatum quarto. Nam Lugo Card. (qui securitati doctrinæ semper attentissime prospicit) tom. 1. de iust. disp. 10. sect. 9. num. 178. postquam dixit, ut possit fieri defensio occisiva pro facultatibus temporalibus, debere rem esse non exigui valoris, subiungit hæc verba tamquam ex communi sententia Doctorum, [quando res valoris unius ducati auferretur cum resistantia domini, aut custodis rei illius, nec fur monitus desistere velit à violentia, posse occidi; quia cum re illa honorem etiã auferre vult: quare merito te defendere poteris adversus ingentem illã iniuriam, & contumeliam.] Censet ergo Cardinalis illam ablationem cum violentiã esse ingentem contumeliam; de quã non loquitur propositio

tio damnata. Quod intelligo iuxta nationem in hoc decreto contentam.

86. Sit secunda conclusio. Si homo, præcipue si sit nobilis, portet in manibus rem valoris vnius aurei, & fur intentet eam rapere de manibus eius, potest rem defendere opponendo gladium; quod si fur desistat, non licet illum percutere: si vero fur educat gladium contra dominum illius rei, iam fur non est solum inuasor rei, & honoris, sed etiam vitæ; quare poterit se defendere defensione occisiva cum moderamine inculpatae tutelæ. Neque Authores loquentes in hoc casu de defensione occisiva refragabuntur huic conclusioni; solum enim id asserunt conditionaliter, si non supersit alia defensionis via. Ego tamen existimo, vix esse possibilem casum, in quo non sit alia defensionis via: nam vbi dominus rei oponit gladium, vel desistit fur, & fugit; vel educit etiam gladium contra dominum rei? Si primum; iam facta est defensio sine percussione furis. Si secundum; iam est aggressor contra vitam domini, & non contra solam rem materiale.

87. Ex dictis infertur, quod si fur per rapinam abstulit vnum aureum, quem portabat Titius in manibus, & fugit, non potest Titius pergere insequendo furē, vt per defensionem occisivam auferat aureum raptum. Nam licet per illam rapinam, & violentiam fuerit inuasor honoris; dum fugit rem illam secum portans, iam non invadit honorem, sed solam rem arreptam. Quod si Titius illum fugientem occideret, iam ea occisio fieret in defensionem illius aurei, & non in defensionem honoris, qui iam ablati est, & non recuperatur occisione furis, vt constat ex c. præcedenti. Fieret ergo illa defensio occisiva solum pro conservatione tenuis quantitatis, cōtra dā-

nationem in hoc decreto contentam.

ARTICVLVS II.

Due alie dubitationes.

SVMMARIVM.

Distinguendus est valor parvus, mediocris, & magnus. num. 88.

Quomodo hoc triplex genus valoris computandum est in ordine ad hanc questiorem? num. 89.

An in aliquo casu necessitatis liceat vti defensione occisiva pro conservatione vnius aurei. num. 90.

88. **R**ogabis primo, quantus esse debeat valor, pro cuius conservatione possit vti quis defensione occisiva? Et respondent communiter Doctores, id iudicio prudentis censendum esse. Et videtur mihi hoc iudicium prudentis debere distinguere in ordine ad occisivam defensionem valorem parvum, mediocrem, & magnum, sive plus quam mediocrem. Et in hoc ordine censeo valorem parvum centum argenteos, magnum esse quadringentos argenteos, mediocrem vero infra quadringentos.

89. Hac distinctione posita censeo, valorem magnum reputandum esse talem absolute; valorem vero parvum, & mediocrem reputandum esse sufficientem pro defensione occisiva, non absolute, sed respective, scilicet attentata necessitate, ratione cuius dominus rei indiget illa pro sustentatione, conservatione status sui, & suorum. Itaque si fur subripiat quadringentos argenteos (vulgo quarenta patacones) secundum se est quantitas sufficiens pro intentanda defensione occisiva cum moderamine, etiam si ablatio illorum

Illorum non sit cum extremo detrimento damni. Si vero ablatio fiat infra quadringentos argenteos, mensura valoris in ordine ad defensionem occisivam desumenda est à detrimento, quod patietur is, à quo ea quantitas aufertur. Si enim ex quantitate ablata detrimentū, quod patitur dominus rei, sit maximum, erit sufficiens pro eiusmodi defensione. Si vero detrimento non sit maximum, præfata quantitas non erit sufficiens pro tali modo defensionis.

90. Hinc oritur altera dubitatio, iuxta quam rogabis secundo, an damnatio eius propositionis. 31. ita sit universalis, ut in nullo casu necessitatis liceat uti defensione occisiva pro conservatione unius aurei? Cui quæstioni facile satis facies, dicendo, sæpe contingere, quod ratione gravis necessitatis vnus aureus æquivalet multis aureis: v. g. Si fur intentat auferre ab artifice instrumentum artis, quod valeat vnum aureum, imo vnum argenteum, casu quo non possit invenire aliud instrumentum simile, quo ablato instrumento necesse est artificem cessare ab opere, atque adeo cessare sustentationem suam, & suorum. In hoc casu nō attenditur ad valorem unius aurei, vel argentei, sed ad detrimento, quod ex ablatione ei resultat; quod fortasse multis aureis æstimabitur. Potest ergo artifex uti quacumque defensione cum moderate, ut defendat illud instrumentum, quamvis vilioris pretij. Ideoque manifestum est, damnationem eius propositionis 31. non esse ita universalem, ut excludat hunc, & similes casus ingentis necessitatis.

ARTICVLVS III.

Evidentia iustæ damnationis.

NON EGRET SVMMARIO.

91. **E**X dictis fit evidens iustissima esse damnationem propositionis 31. Etenim occidere hominem propter modicum detrimento, ipsa ratio naturalis dicitur, esse absurdum. Quæ enim comparatio esse potest detrimenti levis cum detrimento gravissimo proximi?

92. Dices primo. Omnia iura clamant, licitum esse vim vi repellere: sed qui furatur vnum aureum vim inferri: ergo licitum erit, etiam per vim repellere vsque ad internecionem, si non potest aliter vis repelli.

93. Respondeo, vim levioris momenti non esse repellendam per vim gravissimi detrimenti; nam inter vim, quæ inferri, & vim, quæ repellitur, debet esse proportio, ut ipsa ratio naturalis dicitur. Et hoc modo intelligenda sunt iura, quæ ita damnant.

94. Dices secundo. Ablatio unius aurei est peccatum læthale: sed peccatum læthale non potest esse materia levis; alioqui esset solum culpa venialis: ergo ablatio unius aurei est materia gravis; ergo falso fundamento nitimur, dum dicimus, ideo furem unius aurei occidi non posse, quia vnus aureus est materia levis.

95. Respondeo, concessa Maiori, distinguendo Minorem: peccatum læthale non potest esse materia levis [in ordine ad reatum culpæ] concedo; [in ordine ad defensionem occisivam,] nego. Quæ distinctio patet ex dictis, CA.